

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 229/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Igorom Gažíkom, advokátom, Bojnická cesta 7, Prievidza, proti postupu Okresného súdu Bratislava I a jeho uzneseniu č. k. 26C 95/2006-450 z 29. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením č. k. 26C 95/2006-450 z 29. novembra 2021, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania sťažovateľa.

2. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ bol spolu s ďalšou osobou žalobcom v konaní o určenie neplatnosti darovacej zmluvy zo 7. júla 2003 o prevode nehnuteľnosti zapísanej na [REDAKOVANÉ], v správe katastra [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] ako byt č. [REDAKOVANÉ] nachádzajúcom sa na [REDAKOVANÉ] nadzemnom podlaží vo vchode č. [REDAKOVANÉ] v bytovom dome na ulici [REDAKOVANÉ], súpisné číslo [REDAKOVANÉ], ako aj spoluvlastníckeho podielu na pozemku a spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu (ďalej len „nehnuteľnosť“), a určenia, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťke [REDAKOVANÉ], zomretej [REDAKOVANÉ]. Na pojednávaní 28. apríla 2014 okresný súd rozhodol tak, že vylúčil

návrh navrhovateľa na určenia neplatnosti darovacej zmluvy k nehnuteľnosti na samostatné konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 20C/80/2014, v ktorom sťažovateľ vzal návrh späť z dôvodu, že uspením v spore o určenie, že vec patrí do dedičstva, stratil naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy.

3. Vo veci určenia, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 26C 95/2006 z 12. februára 2016 tak, že žalobe vyhovel. Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil rozsudkom č. k. 2Co/238/2016-362 z 22. augusta 2018. Žalobcom bola priznaná náhrada trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Sťažovateľ 11. apríla 2016 zaslal okresnému súdu vyúčtovanie trov konania, v ktorom si uplatnil trovy v celkovej výške 32 652,95 eur, pričom vychádzal z hodnoty sporu 318 925 eur ako trhovej hodnoty nehnuteľnosti. Okresný súd 21. augusta 2020 vyzval sťažovateľa, aby prepracoval vyúčtovanie, a uviedol, že v danom prípade sa hodnota sporu nedá vyčísliť, pretože ide o určovaciu žalobu a hodnotu nehnuteľnosti nepovažuje za výšku hodnoty sporu. Súd preto považoval za správne vypočítať trovy konania podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) § 11 ods. 1 písm. a) podľa vymeriavacieho základu v roku, v akom boli vykonané jednotlivé úkony. Sťažovateľ sa v replike okresnému súdu vyjadril a uviedol pritom aj argumenty, vzhľadom na ktoré bolo podľa neho potrebné vychádzať z hodnoty nehnuteľnosti.

5. Uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 26C 95/2006 zo 4. januára 2021 okresný súd zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade na náhradu trov konania žalobcom v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne vo výške 2 393,67 eur. Pri svojom rozhodnutí vychádzal z neurčitej hodnoty sporu.

6. Po sťažnosti žalobcu vo veci opätovne rozhodol sudca okresného súdu napadnutým uznesením č. k. 26C 95/2006 z 29. novembra 2011 tak, že zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade spoločne a nerozdielne na úhradu trov konania vo výške 2 703,41 eur. Zvýšenie bolo spôsobené čiastočným uznaním sťažnosti žalobcu, avšak okresný súd ani v tomto rozhodnutí nepriznal náhradu trov konania vo výške určenej z hodnoty trhovej ceny nehnuteľnosti ako hodnoty sporu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Postup okresného súdu považuje sťažovateľ za nesprávny, keďže sa k jeho argumentom, prečo je potrebné vychádzať pri výpočte výšky trov konania z hodnoty nehnuteľnosti, vôbec nezaoberal, urobil tak až po podaní sťažnosti, pričom s argumentmi uvedenými v napadnutom uznesení už potom sťažovateľ nemal možnosť polemizovať.

8. Sťažovateľ na podporu svojej argumentácie poukazuje na nálezy ústavného súdu, a to I. ÚS 119/2012, I. ÚS 84/2020, IV. ÚS 140/2016, z ktorých vyplýva, že pokiaľ sa dá vec finančne oceniť, tak zistená hodnota predstavuje hodnotu sporu i pri konaní o vlastníctve k nehnuteľnosti.

9. Naproti tomu závery vyplývajúce z nálezov ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018, II. ÚS 807/2016 a č. k. IV. ÚS 574/2013, ktoré vychádzajú z toho, že konanie o určenie, že vec patrí

do dedičstva, nie je konaním o určenie vlastníckeho práva, sú podľa sťažovateľa formalistické, pretože v nich ústavný súd nezohľadnil, že takéto konanie sa dá posúdiť aj ako konanie o vydanie veci do dedičstva a samo vlastnícke právo nie je podmienkou pre určenie tarifnej hodnoty z hodnoty veci. Navyše, aj v tomto type konania sa o vlastníckom práve vlastne rozhoduje, keďže ide o rozhodnutie o otázke vlastníckeho práva poručiť. Sťažovateľ polemizuje so závermi ústavného súdu vyplývajúcimi z uvedených nálezov poukazovaním na rôzne príklady, typy konaní, prípadne procesné situácie, ktorými sa snaží preukázať ich nesprávnosť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho základného práva na ochranu majetku, práva na pokojné užívanie majetku, ako aj základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie postupom a uznesením okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o výške trov konania. Nesprávnosť uznesenia vidí sťažovateľ v tom, že pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal okresný súd z tarifnej hodnoty vypočítanej podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 665/2004 Z. z., teda ako pri spore, hodnota ktorého sa nedá určiť, pritom podľa presvedčenia sťažovateľa hodnotu sporu tvorila hodnota nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom konania o určenie, že vec patrí do dedičstva.

11. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

12. Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je však zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania, keďže táto problematika by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade, že postup všeobecného súdu extrémne vybočuje z pravidiel upravujúcich súdne konanie v dôsledku jeho závažného pochybenia (I. ÚS 121/2021, IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 654/2020, IV. ÚS 478/2021).

13. Ústavný súd preskúmal obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu a takéto extrémne vybočenie alebo pochybenie v ňom nezistil. Okresný súd obsadený sudcom napadnutým uznesením z 29. novembra 2021 rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa, ktorú si tento uplatnil proti prvoinštančnému uzneseniu okresného súdu vydanému vyšším súdnym úradníkom. Napadnutým uznesením okresný súd výrok o výške trov zmenil tak, že zaviazal žalovaných na zaplatenie sumy 2 703,41 eur (v časti o priznaní DPH okresný súd vyhovel sťažnosti sťažovateľa). Okresný súd však pri výpočte odmeny právneho zastúpenia žalobcov určil základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 665/2004 Z. z., teda ako v prípade, že hodnotu sporu nie je možné určiť. Svoj postup odôvodnil tým, že uviedol, že pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté služby nemožno vychádzať z hodnoty veci, ktorá

má patriť do dedičstva, ako sa toho domáhal sťažovateľ, keďže predmetný spor nie je sporom o určenie vlastníckeho práva. Výsledok konania o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, totiž nezakladá priamo vlastnícke právo žalobcu. Rozhodnutie všeobecného súdu o tom, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiťovi, má tak na žalobcu len nepriamy materiálny dosah. Vo svojej podstate možno právne účinky takéhoto rozhodnutia v príslušnom konaní charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh dedičského konania. Uvedený právny názor prevzal okresný súd z nálezů ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018, na ktorý aj priamo odkázal.

14. Ústavný súd vo vzťahu k námietkam sťažovateľa v prvom rade poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky v spojení s § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku [resp. v súčasnosti v spojení s § 137 písm. c) a d) Civilného sporového poriadku] má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu (v danom prípade práva) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018).

15. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sa danej problematike stanovenia hodnoty sporu na účely určenia základnej sadzby tarifnej odmeny podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v prípade konania o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, zaoberal už viackrát. Okrem nálezů ústavného súdu č. k. IV. ÚS 187/2018 z 21. júna 2018, v ktorom ústavný súd vyslovil právny názor, z ktorého pri svojom rozhodnutí vychádzal aj okresný súd v napadnutom uznesení, to boli aj ďalšie rozhodnutia ústavného súdu, napríklad č. k. IV. ÚS 574/2013, II. ÚS 807/2016, I. ÚS 320/2017 a č. k. I. ÚS 539/2020. Vo všetkých uvedených konaniach ústavný súd dospel k záveru, že aplikácia ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. pri výpočte výšky trov právneho zastúpenia v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, je ústavne súladná.

16. Otázku oceníteľnosti predmetu konania je, zohľadňujúc vlastnú judikatúru ústavného súdu, potrebné skúmať v každom prípade jednotlivo so zreteľom na účinky meritórneho rozhodnutia súdu na strany konania (napr. II. ÚS 226/2012, II. ÚS 492/2013, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020, IV. ÚS 5/2021).

17. Predmetom konania v merite veci bola žaloba o určenie, že vec (nehnutel'nosť) patrí do dedičstva po poručiťke. Pôvodným petitom sa žalobcovia domáhali aj vyslovenia neplatnosti darovacej zmluvy, ktorej predmetom bola nehnuteľnosť, ale túto časť žaloby okresný súd vylúčil na samostatné konanie. Ústavný súd preskúmal obsah a účinky meritórneho rozhodnutia súdu v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 2Co/238/2016 z 22. augusta 2018 (verejne dostupným na portáli www.justice.gov.sk) v merite veci potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 26C 95/2006-333 z 12. decembra 2016, ktorým bolo určené, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťke. Z tohto rozsudku krajského súdu ústavný súd zistil, že poručiťka, ktorá bola matkou žalobcov aj žalovaných, bola výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti, ktorú pred svojou smrťou previedla darovacou zmluvou na žalovaného v 1. rade. Návrh na zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností bol podaný ešte za života poručiťky, ale vklad bol právoplatne povolený

až po jej smrti. Platná zmluva o prevode nehnuteľností sama osebe nemá za následok nadobudnutie, resp. prevod vlastníckeho práva a musí k nej pristúpiť ďalšia právna skutočnosť, a to vklad do katastra nehnuteľností, preto v čase smrti poručiťky (darkyne) bola nehnuteľnosť v jej výlučnom vlastníctve. Ako krajský súd uviedol, ak zomrel účastník zmluvy o prevode nehnuteľností, sú zmluvou viazaní dedičia (alebo podľa výsledku dedičského konania je ňou viazaný len niektorý z nich), ktorí vstupujú do práva a povinností zomrelého účastníka zmluvy, ktorá tu bola v okamihu jeho smrti. Preto, ak zomrel účastník darovacej zmluvy pred jej vkladom do katastra nehnuteľností, vstupuje do práv tohto účastníka v katastrálnom konaní dedič zomrelého účastníka, a to podľa výsledku konania o prejednaní dedičstva. Tento dedič sa stane aj nositeľom procesnej legitímácie k úkonom spojeným s riešením žaloby o určenie neplatnosti darovacej zmluvy.

18. Z uvedeného nepochybne vyplýva, že účinky meritórneho rozhodnutia všeobecných súdov o tom, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťke, nespôsobia automaticky, že niektorá zo strán sporu nadobudne alebo stratí vlastnícke právo k nehnuteľnosti. Ak okresný súd dospel k záveru, že výsledok tohto konania bude mať na žalobcov len nepriamy materiálny dosah a účinky tohto rozhodnutia možno v danom konaní charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh dedičského konania, nemožno mu z ústavnoprávneho hľadiska nič vytknúť. Spôsob, akým okresný súd aplikoval na vec sťažovateľa právnu normu, upravujúcu určenie výšky náhrady trov konania, a ako svoj záver odôvodnil, preto nejaví známky arbitrárnosti, ani zjavného excesu, ktorý by si vyžadoval zásah zo strany ústavného súdu.

19. Všetky rozhodnutia ústavného súdu, na ktoré vo svojej argumentácii odkazoval sťažovateľ (bod 8 uznesenia), sa týkali konaní, ktorých predmetom bolo určenie vlastníckeho práva. Konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, je síce v podstate konaním o určení vlastníckeho práva poručiťa ku dňu jeho smrti, ako sťažovateľ uvádza, avšak súd v tomto prípade nerozhoduje o nároku na náhradu trov poručiťa, ale o nároku na náhradu trov žalobcov.

20. Ústavný súd nie je orgánom určeným na zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov týkajúcej sa aplikácie jednoduchého práva. Jeho úlohou v ústavnom prieskume rozhodnutí všeobecných súdov je posúdiť, či spôsob, akým všeobecný súd v prípade sťažovateľa aplikoval právnu normu na jeho prípad, nie je arbitrárny alebo či extrémne nevybočuje z ústavne súladného výkladu právnej normy. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd nevidí dôvod odchyliť sa od svojej ustálenej judikatúry, na ktorú poukázal aj sám sťažovateľ (bod 9 uznesenia), z ktorej napokon vychádzal pri svojom rozhodnutí aj okresný súd.

21. K nemožnosti polemizovať so závermi okresného súdu uvedenými v napadnutom uznesení ústavný súd poznamenáva, že so skutočnosťou, že okresný súd predmetný spor na účely výpočtu výšky trov konania považuje za taký, ktorého hodnota predmetu sa nedá určiť, sa sťažovateľ oboznámil už pri výzve okresného súdu na prepracovanie vyúčtovania z 21. augusta 2020. Tento záver vyplynul aj z rozhodnutia okresného súdu v prvej inštancii aj z napadnutého rozhodnutia okresného súdu v druhej inštancii, v ktorom sa rozhodujúci sudca riadne a dostatočne vysporiadal aj so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľa.

22. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti

medzi označeným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

23. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú. Z dôvodu odmietnutia sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu